

Slot Ter Linde, schilderij uit 1648 door Lourens Bernard.

heid Welzinge. In die periode zal Adolf van Bourgondië slot Ter Linde hebben gekocht en het ligt voor de hand dat hij het initiatief nam om van Ter Linde een zogeheten jachtslot te maken. Als heer van Veere bezat Adolf al het stamslot Zandenburg. Adolf van Bourgondië bekleedde de hoge post van admiraal van de Nederlanden.

Na Adolfs overlijden in 1540 krijgen we meer zekerheid, want het is duidelijk dat zijn zoon Filips van Bourgondië-Fontaines toen eigenaar werd van zijn vaders jachtslot. De volgende bezitter van Ter Linde was Anna van Bourgondië, de dochter van Filips en Johanna van Hesdin. In 1558 - als gevolg van haar huwelijk - of in 1566 - na de dood van haar vader Philips - mocht deze Anna het slot tot haar bezit rekenen. Anna trouwde met Jacob de Smith, die zich vervolgens liet noemen naar één van de andere ambachtsheerlijke bezittingen van zijn vrouw, het Zuid-Bevelandse Baarland. Jacob de Smith van Baarland was baljuw van Veere en Vlissingen en werd in 1572 de eerste gouverneur van Walcheren. Vermoedelijk was Ter Linde in 1585 een huwelijkscadeau voor Jacob en Anna's dochter Maria de Smith van Baarland⁵. Zij werd in 1565 geboren en trouwde precies twintig jaar later met Emmerij van Lier, gouverneur van Willemstad⁶.

Een andere dochter, Jacqueline de Smith van Baarland, troffen we al bij eerdere historische onderzoeken. Zij bezat onder meer buitenplaats Grooten Boomgaard in het bui-

tengebied van Koudekerke, ongeveer op de plek waar nu de Vlissingse woonwijk 't Fort' zich bevindt⁵. Jacqueline bewoonde met haar man Rombout van Wachtendonk het bekende Slot Baarland. Ook dit slot was van haar moeder Anna geweest.

Waarschijnlijk overleed Maria de Smith van Baarland in of net vóór 1627, want in het zogeheten vergaarboek van de Zuidwatering van Walcheren uit 1625 komt haar naam nog voor⁶. Haar zoon Willem van Lier, ambachtsheer van het Zuid-Hollandse Oosterwijk, was haar enige erfgenaam. Van Lier was raadsheer in Holland, maar zou de Nederlanden tijdelijk verlaten in verband met een andere belangrijke functie.

Van edelen naar burgers

Willem van Lier werd in 1627 voor een periode van drie jaar benoemd tot ambassadeur in de Republiek Venetië. Vanwege zijn vertrek naar Zuid-Europa verkocht hij in dat jaar Ter Linde; dat schreef althans Johannes ab Utrecht Dresselhuis in zijn boek over de Zuidwatering van Walcheren uit 1842⁷. Helaas vermeldde de auteur niet zijn bron. Indien Dresselhuis' bewering juist is, kunnen we constateren dat de periode waarin edelen het slot in handen hadden, in 1627 ten einde was gekomen. Nu werden vermogende burgers de eigenaren van Ter Linde, want het was Pieter Rombouts, vermoedelijk een vermogende

koopman, die het jachtslot kocht van Willem van Lier. Pieter Rombouts stond tevens bekend onder de naam Petrus Remoens. Was Remoens misschien zijn bijnaam en verwees die naar de Remonstranten, een religieuze stroming binnen het protestantisme? Evenmin is het duidelijk of Pieter een (klein)zoon was van de vermaarde Antwerpse koopman Johannes (Hans) Rombouts. Zeker is, dat Pieter was getrouwd met C(ornelia?) Barsijn en dat hij tot de rijkste Middelburgers van zijn tijd behoorde. We vinden Pieters naam namelijk in het 'Cohier van den duyentsten penninck over de stad Middelburg', een register uit 1622 waarin, vanuit belastingtechnisch oogpunt, het vermogen van de kapitaalkrachtigste Middelburgers werd geregistreerd. Rombouts had een vermogen van maar liefst 25.000 pond Vlaams⁸.

Pieters dochter Cornelia trouwde met mr. Apollonius Veth. Waren het Cornelia en Apollonius die in 1648 de Middelburger Lourens Bernard de opdracht gaven om een schilderij van Ter Linde te maken?

Op de kaart van Walcheren van de cartografen Nicolaas Visscher en Zacharias Romankaart uit 1655, werd de naam Appolionius Veth vereeuwigd, hoewel Veth al twee jaar eerder was overleden. Maar los daarvan kunnen we ons beter afvragen of Veth het jachtslot feitelijk op zijn naam had staan, want we weten niet hoe een en ander was geregeld bij Cornelia en Apollonius. Soms ging het bezit als gevolg van een huwelijk over op de mannelijke

echtgenoot. Was dat niet het geval, werd ten onrechte toch de naam van die echtgenoot vermeld, zoals in dit geval op een landkaart.

Mr. Apollonius Veth was raad en schepen van Middelburg. Bovendien was hij tussen 1635-1651 diverse malen burgemeester van zijn stad. In 1649 raakte hij in ongenade en wilde men hem uit het stadsbestuur wippen. Er werd hem het aanbod gedaan om auditeur, of rekenmeester, bij de Rekenkamer van Zeeland te worden. Veth sloeg dit echter af. De reden was opmerkelijk, want het was zijn bijgelovige moeder die zijn beslissing had beïnvloed. Hij werd tegengehouden door 'de tranen van sijne moeder, die in de selve bediening haar man saliger hadde verloren, ende vreesde dat oock hij [Apollonius] in die stilte tot melancholie, ende soo tot sijns levens eijnde soude geraecke'. Apollonius' vader had deze functie dus bekleed en was niet lang daarna gestorven⁹. In 1651 werd Veth toch weer burgemeester. Reeds twee jaar later overleed hij. Gelukkig kon nu niet worden beweerd dat een functie bij de Zeeuwse Rekenkamer invloed had gehad op zijn dood.

Na mr. Apollonius Veth dood werd zijn weduwe Cornelia (weer) eigenaresse van Ter Linde, omdat dochter Barbara op dat moment maar 9 jaar oud was. Barbara werd geboren in 1644 en volgde later haar moeder op, vermoedelijk in de periode 1665-1670.

Barbara Veth was getrouwd met mr. Ewaldus van de Perre. Hij wordt eigenaar van Ter Linde genoemd in 'Leggers van

Kaart van Walcheren van N. Visscher en Z. Roman uit circa 1655 met daarop Ter Linde en de naam van burgemeester Apollonius Veth aangegeven.

Apollonius
Veth
(internet)

de Zuidwatering van Walcheren¹⁰. Waarschijnlijk dateert dit feit van circa 1680 en was dat eigenaarschap het gevolg van Barbara's overlijden. Van de Perre was raad en schepen van Middelburg, schout van Middelburgse stadambachten en commissaris van de desolate boedels. Hij kocht in 1670 de heerlijkheid Nieuwerkerke bij Arnemuiden en mocht zich daarom ambachtsheer noemen¹¹. In 1679 verwierf hij de heerlijkheid Domburg. Zijn dubbele titel behield hij slechts een jaar, want al in 1680 verkocht hij Nieuwerkerke. Van de Perre overleed in 1685. Mattheus Gargon publiceerde in 1715 zijn eerste deel van de Walcherse Arkadia. In dit boek schrijft hij over Ter Linde onder meer: "... het schoon lusthuis van den heer Veth...". Dat Gargon zich baseerde op sterk achterhaalde informatie is duidelijk, want Apollonius Veth was nota bene al in 1653 overleden. Of bedoelde hij dat het lusthuis ooit in bezit was geweest van Veth? In elk geval waren in 1715 een aantal nazaten van Ewaldus van de Perre al vele jaren de bezitters van Ter Linde, hoewel de verdeling van de nalatenschap nog steeds niet was geregeld.

Familie Paspoort

De erfenis van Ewaldus van de Perre werd pas afgehandeld in 1718. Het lijkt er sterk op dat er in de tussenliggende jaren problemen waren ontstaan. Dat vermoeden wordt bevestigd door het feit dat tijdens de verdeling niet Ewaldus' dochter Cornelia van de Perre Ter Linde in handen kreeg; het slot ging namelijk naar kleinzoon Pieter Reael Paspoort¹². Tot 1828 zouden diverse leden van de familie Paspoort bij Ter Linde betrokken blijven.

Pieter Paspoort bekleedde de functies van raad en schepen van Middelburg, bewindhebber van de Verenigde Oostindische Compagnie (VOC) en die van gewestelijk bestuurder. Kennelijk voegde hij de meisjesnaam van zijn grootmoeder Hildegonda Reael toe aan zijn eigen familienaam en liet hij zich Reael Paspoort noemen. Pieter was in de echt verbonden met Geertruid Versluys.

Na Pieters vroegtijdig overlijden in 1726 werd zijn vrouw eigenaresse van Ter Linde. Weduwe Versluys hertrouwde in 1734 met Daniël Luycx Massis. Tussen circa 1741 en

1763 raakte de naam Paspoort tijdelijk uit het beeld. In die periode werd namelijk Massis, als gevolg van zijn huwelijk, eigenaar¹³. Zijn naam prijkt dan ook op de kaart van Walcheren uit circa 1750 van de cartografenbroers Hattinga. Massis was bewindhebber van de West-Indische Compagnie (WIC). Als gevolg van het overlijden van Geertruid Versluys in 1763, moest Massis zijn eigenaarschap conform haar wil overdragen aan zijn stiefzoon mr. Cornelis Galenus Paspoort¹⁴. Cornelis was burgemeester van Middelburg. Verder vervulde hij dezelfde functies als zijn vader Pieter. Als gevolg van Cornelis' betrokkenheid bij de VOC werd een schip 'Hof ter Linde' gedoopt. Het schip werd voor de Kamer Zeeland in 1772 gebouwd op de VOC-werf van Middelburg¹⁵. Aan Cornelis Galenus Paspoort is zelfs nog een tastbare herinnering bewaard gebleven. Bij het aloude sluisje tussen de rechtbank en de stadschuur in Middelburg vinden we een zuil waarop zijn naam prijkt.

Mr. Paspoort was getrouwd met Elisabeth Maria Schorer. Cornelis' vrouw was actief op maatschappelijk terrein. Zij was lid van het Natuurkundig Genootschap der Dames te Middelburg. Hoewel Cornelis al in 1778 overleed, werd de weduwe Schorer pas officieel in 1794 eigenaresse van Ter Linde¹⁶. De reden daarvoor is niet duidelijk.

Elisabeth Maria Schorer overleed in 1802. Het jaar daarop treffen we haar zoon mr. Zacharias Paspoort¹⁷. Zacharias was advocaat in Middelburg en werd burgemeester, toen *maire* geheten, van Ritthem in de periode 1810-1814. Hij nam vervolgens zitting in zowel het Middelburgse stadsbestuur als in het gewestelijke bestuur. In 1822 kocht hij de titel van ambachtsheer van Grijskerke en Poppendamme. Hij was getrouwd met Cornelia de Vries.

Zacharias beschikte over meerdere talenten en interesses. Hij gaf diverse publicaties uit en maakte tekeningen, waaronder enkele van zijn jachtslot Ter Linde.

Vanwege de economische teruggang tijdens de Franse tijd werd in 1812, onder Zacharias Paspoort, een begin gemaakt met de afbraak van zijn jachtslot. Na Zacharias' dood in 1824 erfde zijn zoon jhr. mr. Marinus Cornelis Paspoort van Grijskerke een deel van zijn vaders bezittingen, waaronder het gedeeltelijk ontmantelde Ter Linde. Marinus begon als advocaat in Middelburg en werd lid van de Provinciale Staten van Zeeland. Hij was in 1835 de eerste burgemeester van de fusiegemeente Oost- en West-Souburg en werd daarna burgemeester van Middelburg. Later maakte hij verdere politieke carrière op landelijk niveau. Marinus werd in de adelstand verheven, waarna hij de titel jonkheer mocht voeren.

Voorname boerderij

Kennelijk wilde Marinus Paspoort snel af van Ter Linde. Al in 1828 verkocht hij zijn bezit in Welzinge via de Middelburgse notaris Johannes van den Broecke aan de toen bekende Middelburgse zakenman Jan Fak Brouwer¹⁸. De ondernemer was eigenaar van een chocoladefabriek aan de Korte Noordstraat in de gewestelijke hoofdstad en handelaar in onder meer onroerend goed. E. van Wijk schreef in 1998 in 'De Wete', het blad van de Heemkundige Kring Walcheren, een boeiend artikel over de familie Fak Brouwer onder de titel 'Chocolademolens en de Fak Brouwers'¹⁹.

In opdracht van Jan Fak Brouwer volgde de definitieve sloop van het jachtslot. De bijbehorende boerderij werd vervangen door een nieuw exemplaar. Een voorname boerenwoning kreeg toen gestalte op een deel van de fundamenten van het jachtslot en daarbij werd ook de zeer oude kelder met zijn opvallend dikke muren betrokken. De nog altijd bestaande kelder moet dus een overblijfsel zijn van het jachtslot en misschien zelfs van het stamslot.

Ook andere onroerende goederen die Fak Brouwer als investering had gekocht, ondergingen een vergelijkbare transformatie als Ter Linde. Enkele voorbeelden daarvan zijn de buitenplaatsen Vlughtenburg bij Oost-Souburg en Rustenburg in Kleverskerke²⁰.

Jan Fak Brouwer was getrouwd met Anna Tak en overleed in 1839. Jans zes kinderen waren zijn erfgenamen. Onder toezienend oog van notaris Abraham van den Broecke ging boerderij Ter Linde naar zoon Marinus. Deze was eerst getrouwd met Petronella Tak en na haar overlijden met Maria Tak. Het is duidelijk dat er binnen de twee families Fak Brouwer en Tak diverse relaties werden aangegaan. Na Marinus' dood in 1873 waren zijn weduwe Maria en hun vier kinderen zijn erfgenamen. Maria en haar zoon Jan François - hij erfde de ondernemersgeest van zijn grootvader en was steenfabrikant in Middelburg - werden volgens een akte van notaris Verhulst de eigenaren van Ter Linde. Maria Tak overleed in 1882.

In 1883 verscheen bij dezelfde notaris Verhulst de Middelburgse koopman Willem Abraham de Rijcke. In opdracht van Cornelis Huibregtse kocht hij boerderij Ter Linde.

Cornelis was op dat moment landman, maar zou zich later als wethouder inzetten voor de belangen van zijn dorp Ritthem. Huibregtse bezat nog een andere boerderij in Welzinge, namelijk het tegenover Ter Linde gelegen Veldzicht. Cornelis begon als eenvoudige Grijpskerkse landbouwersknecht en trouwde in 1862 met de vermogende Jacomina Coppoolse met wie hij één zoon kreeg. Huibregtse kon als gevolg van zijn huwelijk veel aankopen doen. Feitelijk was Jacomina eigenaresse van de onroerende goederen, want het paar was immers in 1862 op huwelijksvoorwaarden getrouwd.

Klaas Allaart.
(foto: P. Allaart)

Woonhuis van Ter Linde. (foto: P. Allaart)

Voor Jacomina was dit haar tweede huwelijk. Zij was weduwe van Houterman Allaart en had met hem vier kinderen gekregen. Voor het eerst duikt nu de naam Allaart op. De familie Allaart zou niet gespaard worden van een reeks tragische overlijdens. Drie kinderen van Jacomina Coppoolse, die zij met Houterman Allaart had gekregen, waren bij haar dood in 1891 al overleden. En daar zou het niet bij blijven.

Familie Allaart

Nadat zijn moeder Jacomina Coppoolse in 1891 was overleden, kwam zoon Klaas Allaart (1850-1933) in beeld.

Als we de levensloop van Klaas volgen, kunnen we niet anders dan concluderen dat hij een groot aantal teleurstelling heeft moeten incasseren. Toen hij nog maar 10 jaar was overleed zijn vader. Later verloor hij zijn broer en twee zussen, die op jonge leeftijd uit het leven werden genomen. Zijn huwelijk met Adriana Huijsman kende ook tegenslagen. Hun eerste kind overleed kort na de geboorte en tijdens de bevalling van hun tweede kind stierven zowel moeder als kind.

Klaas' tweede huwelijk met Maatje Louws (1866-1954) bracht twee zonen voort, Houterman Klaas (1905) en Pieter Cornelis (1906). Klaas Allaart bleek een markante en invloedrijke man. Hij nam zitting in het gemeentebestuur van zijn dorp en in de jaren 1904-1923 werd hij zelfs burgemeester van Ritthem.

Volgens B.J. de Meij, in zijn boek over Ritthem, verkocht burgemeester Allaart in 1912 het entreehek van Ter Linde, inclusief de bijbehorende arduinstenen palen. Het uit circa 1722 daterende hek ging naar een moderne Belgische buitenplaats²¹.

Klaas Allaart overleed in 1933. Zijn twee zonen waren zijn erfgenamen. Eén van hen, Pieter Cornelis, overleed in 1946 op tragische wijze. Tijdens de inundatie van Walcheren ging hij kijken hoe 'het water' er bij stond. De onfortuinlijke Pieter Cornelis viel van een vrachtwagen en overleed enkele dagen later aan zijn verwondingen. Hij liet zijn vrouw, Elizabeth de Visser (1907), zijn zoon Klaas en een nog ongebooren kind achter. De laatstgenoemde zou zijn naam gaan dragen, Pieter Cornelis jr.

Na de Tweede Wereldoorlog kregen Houterman Klaas en schoonzus Elizabeth Allaart-de Visser de leiding over boerderij Ter Linde. De weduwe van Pieter Cornelis sr. en Houterman Klaas zouden veel later met elkaar trouwen.

Zij waren toen al rond de zeventig jaar. Elizabeths zoon Piet(er) Cornelis jr.: "Ik ben opgegroeid op Ter Linde. Ook toen ik in 1968 was getrouwd bleef ik er, nu samen met mijn vrouw, wonen. Aan het einde van de dreef lieten we een bungalow bouwen. Het was de bedoeling dat ik boer zou worden en dat ben ik ook geweest. Maar omdat ik later economie ging studeren, ben ik vooral in dat vakgebied werkzaam geweest. Het werk op het land heb ik toen uitbesteed."

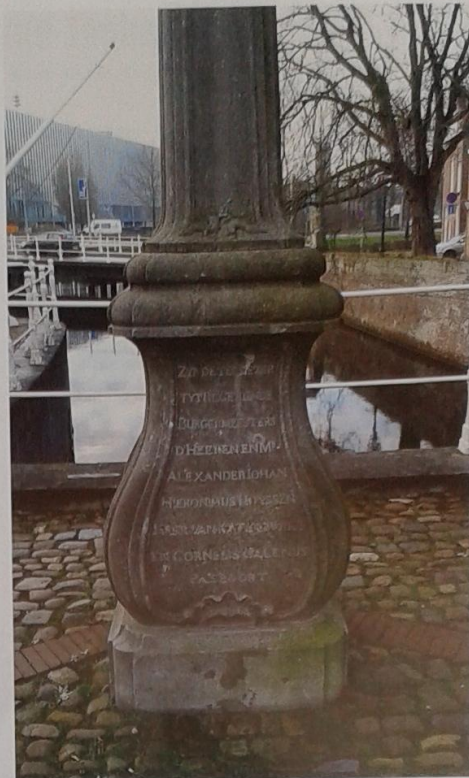
Piet Allaart werd in 1989 eigenaar van de panden op het erf van Ter Linde en volgde in dat jaar zijn oom Houterman Klaas en zijn moeder Elizabeth op. Het jaar daarop is de oude boerenwoning uit circa 1830 grotendeels afgebroken en nieuw opgebouwd. Piet: "De vorm is daarbij ongewijzigd gebleven. Zo is bijvoorbeeld de indeling van de voorgevel gelijk aan die van het oude huis. Ook de oude kelder bleef intact."

De huidige eigenaren van Ter Linde zijn sinds 2014 Jeroen Bergevoet en Marieke Engelsman. Piet Allaart: "Ik ben blij dat Ter Linde bij deze mensen in goede handen is. Dat vind ik belangrijk. Zij hebben mooie plannen en samen met hen denk ik mee hoe we van Ter Linde weer een landgoedachtig geheel kunnen maken. Hoewel ik er niet meer woon, blijft Ter Linde mij uiteraard boeien."

Met dank aan de heer Piet Allaart voor nadere informatie over zijn familie.

Boerenschuur van Ter Linde, voorzijde en achterzijde. (foto: P. Allaart)

Zuil bij het oude sluisje in Middelburg met, onder meer, de naam Cornelis Galenus Paspoort. (foto: Jaco Simons)

Bronnen

1. A. van Steensel, 'Edelen in Zeeland', Hilversum 2010; P. Hendrickx, bijdrage in 'Borsele, Bourgondië, Oranje', Hilversum 2009; werkgroep Cartularium (...), 'Cartularium van de heren van Veere uit het geslacht van Borsele', Hilversum, 2007.
2. Wolfer VI was stadhouder van Holland, Friesland en Zeeland en admiraal van de Nederlanden buiten Vlaanderen. Filips van Bourgondië – Blaton was admiraal van de Nederlanden en verder stadhouder van Gelre en Zutphen, rentmeester-generaal van Zeeland en vanaf 1517 bisschop van Utrecht. Hij bezat het bekende kasteel van West-Souburg.
3. Z.A. (Zeeuws Archief), Archief Rekenkamer van Zeeland (Rekenkamer 11) inv.no 1147, folio 56 vo, Overloper van de Zuidwatering van Walcheren, 1589.
4. <http://www.historischevereningleerdam.nl/oosterwijk-en-het-geslacht-van-liere-143.html>.
5. J. Simons, 'Grooten boomgaard', in Den Spiegel, 2010, nr. 2.
6. Z.A. Polder Walcheren, inv. nr. 278, Vergaarboek van de Zuidwatering van Walcheren, 1625.
7. J. ab. Utrecht Dresselhuis, 'Geschied- en oudheidkundige wandeling door het eiland Walcheren; De Zuidwatering 1842.
8. J. Simons, 'Cohier van den duysentsten penninck over de stad Middelburg', in Nehalennia, nr 181, najaar 2013.
9. A. C. Meijer e C. E. Zonneville – Heyning, 'Yder het sijne', overdruk uit Archief (KZGW), 1999.
10. Z.A., Polder Walcheren, inv. nr. 915, fol. 77, legger van grondeigenaren.
11. J. Simons Sierveld, 'De ambachtheren en -vrouwen van Nieuwerkerke', in Arneklanken, 2016, nr. 4.
12. Z.A. Polder Walcheren, inv. nr. 915, fol. 301 vo. En inv nr 916, fol 343 vo.
13. Idem, inv. nr. 916, fol. 382, legger van grondeigenaren.

14. Idem, inv. nr. 916, fol. 451 vo, 496 en 511 vo.
 15. Zie: <http://www.vocsite.nl/schepen/detail/html?id=11344>
 16. Z.A. Polder Walcheren, inv. nr. 916, fol. 627 v0.
 17. Idem, inv. nr. 916, fol. 640. Gemeentearchief Vlissingen, Oud-Rechterlijk Archief Ritthem, inv. nr. 1444, fol. 111.
 18. Z.A. Rechterlijke Archieven Zeeland, inv. nr. 410.
 19. Zie: <http://www.hkwalcheren.nl>
 20. J. Simons Sierveld, 'Hof Rustenburg', in Arneklanken, 2014, nr. 2.
 21. B. J. de Meij, 'De burgerlijke en kerkelijke geschiedenis van Ritthem, Welzinge en Nieuwerve', Middelburg, 1958.

Bijlage

De eigenaren van stamslot, jachtslot en/of boerderij Ter Linde

Veertiende eeuw:	familie Van Beaumont
1411	Floris van den Abeele
1440	Thomas van den Abeele
1482	erfgenamen Thomas van den Abeele (resp. broer, neef en achterneef)
Tussen 1518 en 1524	Adolf van Bourgondië-Beveren
1540	Filips van Bourgondië-Fontaines
1558 of 1566	Anna van Bourgondië
1585	Maria de Smith van Baerlandt
1627	Willem van Liere
1627	Pieter Rombouts (alias Petrus Remoens)
ca. 1640	Cornelia Remoens en/of Apollonius Veth
1653	Cornelia Remoens
ca. 1665/1670	Barbara Veth
ca. 1680	Ewaldus van de Perre
1718	Pieter Reaal Paspoort
1741	Daniël Luycx Massis
1763	Cornelis Galenus Paspoort
1794	Elisabeth Maria Schorer
1803	Zacharias Paspoort
1824	Marinus Cornelis Paspoort
1828	Jan Fak Brouwer
1839	Marinus Fak Brouwer
1873	Maria Tak en Jan François Fak Brouwer
1883	Jacomina Coppoolse
1891	Klaas Allaart
1933	Maatje Louws, Houterman Klaas en Pieter Cornelis Allaart
1946	Houterman Klaas Allaart en Elizabeth Allaart-De Visser
1989	Pieter Cornelis Allaart
2015	Jeroen Bergevoet en Marieke Engelsman